Cartea electronică

Dr. ELENA TÎRZIMAN
Biblioteca Naţională a României

Résumé

Le livre électronique

Un livre électronique, livrel ou livre numérique désigne le document éléctronique qui possède une structure générique clairement défini, dont le contenu numérique ne peut être soumis à des modifications ultérieures et peut être accessibles via le navigateur, ou via une nouvelle application.

Le canal informationnel qui facilite et diversifie la production et l'usage du livre éléctronique est structuré selon l'auteur, le responsable intelectuel de la ressource informationnelle; l'éditeur en charge de la production physique et de la diffusion des ressources informationnelles; le libraire intervient alors comme un intermédiaire; le bibliothècaire assure la conservation et la préservation de tout type de ressources informationnelles, aussi bien il assure l'accès autorisé au contenu des documents, produits et services d'information; l'usager, le bénéficiaire de la ressource informationnelle.

Une toute série d'aspects sont liés au livre éléctronique: les aspects techniques concernant les supports de lecture (technologies d'écran et fonctionnalités associées); les aspects juridiques pour les questions relatives au respect du droit d'auteur et droits voisins; les aspects économiques d'un livre numérique selon les objectifs poursuivis; de plus, les aspects socio-culturels qui y sont liés (catégorie d'usagers pour ce type de produit).

***Mots clefs**: Livre numérique, auteur, editeur, libraire, bibliothècaire, usager, technologies informatique, législation.*

În literatura de specialitate remarcăm o anumită ambiguitate în definirea „cărţii electronice" sau a „cărţii digitale." Conceptul de *carte digitală* nu şi-a fixat încă deplin conţinutul semantic. Alain Cordier afirmă că, pentru a defini „cartea digitală," trebuie să fie avute în vedere două concepte tehnologice diferite:[1]

- conceptul de *carte*, desemnând un obiect fizic bine identificat, în trei dimensiuni, rezultat al unor operaţii de fabricaţie şi cu un conţinut fixat definitiv fără posibilitate de actualizare sau modificare;

[1] ***Rapport de la Comission de réflexion sur Le livre numérique*** [on-line] mai 1999, 229 p. Disponibil pe Internet: http://www.ladocumentation francaise.fr/rapports-publics/994001112/index.shtml - accesat 19 aprilie 2011.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

- conceptul de *digital*, desemnând un ansamblu de tehnologii care transformă un semnal analog în semnal digital şi care implică folosirea calculatorului.

Conceptul de carte electronică sau carte digitală rămâne ambiguu fie pentru că, în accepţiunea obişnuită, cartea rămâne un suport pentru un text şi are o anumită structură prestabilită şi consacrată,[2] fie pentru că se referă la conţinut, dematerializat, destructurat, disponibil online şi atunci conceptul se asimilează conceptului mult mai larg de document digital.[3] Bertrand Calenge, constatând folosirea abuzivă a termenului de carte electronică pentru toate formele de digitizare de text şi imagine, propune limitarea utilizării termenului la dispozitivele tehnice portabile de lectură care folosesc date digitale, cartea electronică fiind astfel percepută ca un real substitut al cărţii tipărite.[4]

Şi totuşi, chiar dacă conceptul rămâne ambiguu, în accepţiunea obişnuită considerăm carte electronică sau carte digitală acel document electronic, cu o structură generică clar definită, cu un conţinut digital îngheţat, care nu mai poate fi modificat şi care poate fi accesat prin aplicaţia informatică asociată fie că este pe un suport portabil sau accesibil online.

1. Canalul informaţional autor - utilizator. Actori implicaţi

Procesele de digitalizare, dezvoltarea lor extraordinară modifică canalul informaţional între autor şi cititor. În mod normal, când vorbim de un canal informaţional avem în vedere următoarele componente: **autorul**, responsabilul intelectual al resursei informaţionale, cel care concepe acea resursă informaţională; **editorul**, responsabil de producerea fizica a resursei

---

[2] Jean-Gabriel Ganascia, ***Le livre électronique: réflexion de prospective*** [on-line], Paris, CNRS, 2000. Disponibil pe Internet: http://www-apa.lip6.fr/GIS.COGNITION/livr1.html - accesat 19 aprilie 2011.

[3] Dominique Arot, ***Table ronde sur le livre électronique organisée par l'enssib. Salon du livre - 20 mars 2000. Intervention*** [on-line]. Conseil supérieur des bibliothèques, mars 2000. Communications, articles et etudes. Disponibil pe Internet: http://enssibal.enssib.fr/autres-sites/csb/csb-interventions/csb-ebook. html - accesat 19 aprilie 2011.

[4] Bertrand Calenge, ***Doc Forum. Les saviors en questions*** [on-line] Bulletin des Bibliothèques de France, nr. 3, 2000, p. 109-112. Disponibil pe Internet: http://bbf.enssib.fr/sdx/BBF/frontoffice/2000/03/document.xsp?id= bbf-2000-03-0109-002/2000/03/fam-tourhorizon/tourhorizon&statutMaitre=non & statut Fils=non - accesat 19 aprilie 2011.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

informaţionale şi de difuzarea directă sau indirectă a acesteia; **librarul**, intermediar în difuzarea resursei informaţionale; **bibliotecarul**, asigură conservarea şi prezervarea resursei informaţionale precum şi un acces intermediat autorizat şi competent la documentul propriu-zis şi/sau produse şi servicii de informare; **utilizatorul**, beneficiarul resursei informaţionale.

Schematic, canalul informaţional poate fi reprezentat astfel:

Autor → Editor → Librar → Bibliotecar → Utilizator

În „**spaţiul**" **autorului** întâlnim procesul de construcţie a informaţiei.

Construcţia reprezintă rezultatul al unui proces intern de lucru, un proces intelectual şi tehnologic în urma căruia rezultă un produs de informare şi documentare adecvat unei nevoi precise de informare.

Factorii care influenţează construcţia şi achiziţia resurselor informaţionale şi documentare:

- *Nivelul general de dezvoltare ştiinţifică, economică, socială, culturală etc. al societăţii*
- *Politicile instituţionale şi sectoriale*
- *Resursele materiale, financiare şi tehnologice*
- *Resursele umane şi factorul intelectual*
- *Factori locali şi conjuncturali*

Actorii construcţiei:

- *Comunităţile ştiinţifice şi profesionale*
- *Instituţii ştiinţifice şi de învăţământ*
- *Instituţii administrative şi alte tipuri de organizaţii*
- *Indivizi independenţi de orice tip de structură organizaţională*

Autorul este creatorul unui produs intelectual care poate fi ficţiune, literatură ştiinţifică, tehnică, profesională. Forme de exprimare electronică sunt considerate a fi în literatura de specialitate: literatura digitală sau cyberliteratura; site-uri literare, blog-ul, comunităţile virtuale. Creaţia digitală a unui autor sau cartea sa digitală poate avea caracteristici diferite în funcţie de modalitatea tehnică de realizare, precum şi de modalitatea de difuzare. Poate fi o prezentare identică cu forma tipărită; poate fi prezentare hypertextuală; integrare de resurse heterogene (text, imagini, video, multimedia) într-o interfaţă unitară. Se poate vorbi de roman multimedia, hyperroman, nuvelă hypertext, foileton

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

hypermedia, mail-roman.[5] Autorul unui produs intelectual poate să-şi difuzeze rezultatul parţial sau final pe un site propriu - site de autor; poate participa la realizarea de site-uri colective[6] sau comunitatea ştiinţifică alege să publice rezultatele cu ajutorul unui editor.

Dincolo de activitatea intelectuală interioară personală, schimbarea suporturilor de înregistrare şi difuzare a informaţiilor, noile tehnologii de scriere, citire şi comunicare a acestora modifică procesul de producţie ştiinţifică. Internetul determină modificări ale activităţilor ştiinţifice atât în faza construcţiei de informaţie, cât şi în faza de difuzare, de prezentare publică a rezultatelor activităţilor de cercetare. Datorită posibilităţilor de comunicare şi de realizare de activităţi comune la distanţă prin intermediul reţelelor, comunităţile ştiinţifice funcţionează ca nişte comunităţi virtuale. Rămâne totuşi prin multe caracteristici o literatură experimentală din perspectiva formelor de exprimare

Digitalizarea a produs mutaţii rapide şi deosebit de importante în „**spaţiul**" **editorului**. Meseria de editor s-a schimbat aproape în întregime. Editorii în mediul electronic îşi asumă difuzarea şi vânzarea din ce în ce mai mult în detrimentul librarilor.

În mai puţin de zece ani, editorii din domeniul ştiinţific şi tehnic au trecut aproape în întregime de la modul de lucru şi suportul tradiţional la

---

[5] Marie Lebert, ***Une courte histoire de l'ebook*** [on-line] NEF, Université de Toronto, 2009. 118 p. Disponibil pe Internet: http://www.etudes-francaises.net/dossiers/ebookFR.pdf - accesat 19 aprilie 2011.

[6] Wiki sau site-urile contributive şi cooperative de scriere on-line. Un wiki este un site web formatat în modul de a accepta contribuţii ale utilizatorilor identificaţi sau nu, în funcţie de un format ales. Fiecare poate adăuga un text, o imagine sau poate modifica ceea ce este deja în site. Creatorul site-ului wiki poate configura arhivarea paginilor modificate şi deci poate păstra toate acţiunile realizate pe serverul pe care se află acel site (poate păstra toate variantele intermediare). Anumite site-uri autorizează consultarea tuturor modificărilor suportate de un document de la forma sa iniţială. Principiul utilizat este următorul: orice scriitor poate modifica ceea ce a fost scris, cu restricţia de a permite modificarea propriilor sale înscrisuri. Pentru mai multe informaţii vezi: Evelyne Broudoux, ***Outils informatique d'écriture et de lecture: nouvelles conditions au „devenir auteur"*** [on-line]. Communication donnée le 26 septembre 2002 au Colloque d' Ecritures en ligne: pratiques et communautés, Rennes2. Disponibil pe Internet: http://archivesic.ccsd.cnrs.fr/docs/00/06/23/20/TXT/sic_00000796.txt - accesat 19 aprilie 2011.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

modul de lucru şi suportul digital. Mai mult, alături de editurile consacrate, instituţii de cercetare, comunităţi ştiinţifice (în special din raţiuni de cost şi rapiditate) preiau rolul de editor, publicându-şi în formă electronică rezultatele activităţilor de cercetare. *Publicarea în regie proprie* a rezultatelor reprezintă şi o modalitate de a eluda o bună parte din complicaţiile unui proces editorial. Un raport intern de cercetare nu este supus evaluării unui comitet ştiinţific; nu reprezintă forma finală de publicare a unor rezultate de cercetare. Rolul unui asemenea raport este de a aduce în discuţie anumite rezultate intermediare de cercetare, de a face evaluări parţiale, de a corecta erori, de a lansa noi piste de cercetare. Difuzarea rapoartelor de cercetare sub formă electronică reprezintă astăzi o practică care s-a generalizat.[7]

Prestigiul instituţiilor este un criteriu important de evaluare a publicaţiilor, marile institute de cercetare publicându-şi rezultatele şi realizând adevărate colecţii virtuale. Site-urile web ale unor asemenea institute sunt foarte vizitate. Atunci apare normală întrebarea: de ce s-ar apela la un editor când institutul îşi poate face publice propriile rezultate? Pentru că marile edituri asigură platformele de editare; au o importantă componentă non-comercială cu rol de marketing, integrează publicitate; integrează în colecţii şi baze de date resurse de la diferiţi furnizori de conţinut; gestionează şi asigură circuitul ştiinţific de la creare, validare, comunicare, prezervare; realizează activităţi de editare complexe care ar fi costisitoare în regie proprie şi nici nu ar avea eficienţa scontată. Dezavantajul autoeditării: validarea şi comunicarea informaţiei. O lucrare valoroasă, nevalidată de comunitatea ştiinţifică sau profesională, se poate pierde în cantitatea imensă de informaţii din spaţiul web.

Marile edituri, deşi aparent au trecut printr-o situaţie de criză, au reuşit să se adapteze exigenţelor impuse de noile tehnologii ale informării şi comunicării. Au înţeles că nu este vorba de o simplă schimbare a suportului ci de o transformare mult mai profundă, care afectează întregul lanţ al producerii şi comunicării rezultatelor cercetării ştiinţifice. Produsele ştiinţifice se pot prezenta într-o formă nouă, impun noi exigenţe şi restricţii în utilizare. Prin urmare, marile edituri, adresându-se unui public specializat diversificat, cu posibilităţi financiare şi tehnice diferite, îşi diversifică la rândul lor oferta. Alături de produsele şi serviciile tradiţionale, beneficiarii pot solicita şi varianta electronică a acestora.

[7] Vezi serverele marilor universităţi.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

După editor, **librarul** reprezintă al doilea intermediar în canalul informațional între autor și cititor. O discuție asupra influenței TIC în spațiul librarului trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- librăria electronică care vinde on-line documente tipărite în format clasic (avantajul constă în consultarea la domiciliu a informației bibliografice asupra ofertei; posibilitatea de a face comanda on-line, în funcție de prezentarea ofertei, o serie de informații suplimentare).
- librăria electronică care vinde cărți electronice (e-book), care pot fi transmise clientului sub formă de fișier sau CD. Posibilitățile de ofertare și distribuire sunt în funcție de strategia de marketing adoptată: este permisă consultarea gratuită a cuprinsului, a bibliografiei, a rezumatului, a aprecierilor critice, a unui capitol etc. Întâlnim și practica de a comercializa doar on-line documente sau părți de documente. Se vinde versiunea fulltext a unui document sau a unei părți din document (de exemplu articol din revistă; capitol din carte, imagine dintr-un album, o hartă dintr-un atlas etc.). Nu se poate vorbi de expedierea prin poștă, ci de transmiterea versiunii digitale prin Internet (poșta electronică sau descărcare de pe Internet)

Aceasta presupune existența unui acord cu editorii privind realizarea unei baze de date a ofertelor lor de documente digitale și permisiunea acordată de intermediere a vânzării și de difuzare; managementul drepturilor digitale (drepturile de autor și drepturile conexe; drepturile de licență, drepturile de acces, imprimare, împrumut și alte drepturi specifice mediului digital).

Observăm că, în spațiul Internet, câmpul editorului și librarului se intersectează tot mai mult, iar librarul pierde teren în fața editorului, care preferă să-și vândă singur propriile produse.

Avantajul librarului constă în faptul că oferta sa reunește, într-un singur punct de acces, oferta mai multor editori și poate realiza instrumente de informare bibliografică satisfăcând în mare măsură nevoile de informare ale clienților.

Biblioteca, **Bibliotecarul** reprezintă al treilea intermediar al canalului informațional.

Din punct de vedere a conținutului se observă deja că bibliotecile își mută accentul de la document spre informație și se încearcă să se pună la dispoziția utilizatorului conținutul informațional al acelui document. Milioane de înregistrări în baze de date; milioane de pagini web aproape îl copleșesc pe utilizatorul obișnuit. Are nevoie de un suport pentru a realiza accesul și, mai ales, selectivitate în condiții de eficiență.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

Teoriile şi practicile biblioteconomice de organizare, prelucrare, valorificare, evaluare şi validare a resurselor informaţionale şi documentare glisează din spaţiul bibliotecii spre mediul electronic. Astfel, experienţa profesiilor biblioteconomice, standardele şi normele domeniului ajută în tot ce înseamnă tehnologii şi proceduri de creare, prelucrare, valorificare, difuzare şi administrare a resurselor documentare şi informaţionale indiferent de ce structură instituţională şi indiferent din ce domeniu de activitate este implicată în procesele enumerate.

Modificări importante influenţate de TIC se produc şi în „**spaţiul utilizatorului**." Integrarea de noi servicii de informare şi de comunicare a generat produse şi servicii originale, fără nici un fel de echivalent tradiţional; s-au dezvoltat noi practici sociale bazate pe noi modalităţi de folosire a informaţiei. Orice individ poate fi în acelaşi timp, datorită TIC, şi utilizator şi producător de informaţie, comunicarea nemaifiind strict unidirecţională. Lectura este considerată a fi o co-producţie între autor şi cititor, primul exprimând structurile sale cognitive, iar celălalt interpretând mesajul cu ajutorul propriilor sale structuri cognitive. Dincolo de dimensiunile sale recunoscute (semiotică, psiho-cognitivă, socială), lectura electronică este afectată de schimbarea suportului şi presupune cunoaşterea dispozitivelor şi instrumentelor informatice utilizate în alegerea unei strategii de lectură. Este necesar să fie cunoscute metodele de producere, prelucrare şi regăsire a informaţiei, la care se adaugă metodele şi tehnicile de bază pentru controlul şi utilizarea informaţiei.

2. Aspecte tehnice

Sunt avute în vedere **formatele de lectură** şi **suportul de lectură**.

Un format de lectură este dependent de un program informatic care permite citirea pe un ecran a textului, dar şi alte facilităţi suplimentare, precum navigarea hypertextuală, căutarea după anumite cuvinte în corpul textului, mărirea caracterelor, sublinierea unor pasaje, adăugarea de note personale, alegerea modului de afişare, afişarea permanentă a sumarului etc. Există sisteme, precum sistemele DRM (Digital Rights Management), care permit gestionarea drepturilor digitale în funcţie de cerinţele editorilor, permiţând, astfel, accesul controlat, din punct de vedere al drepturilor, al cărţilor digitale.

Sunt utilizate următoarele **formate**:[8]

[8] Adaptare după Marie Lebert, ***op cit***., p. 73.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

PDF-Adobe Reader. Lansat în 1993 de către firma Adobe, este primul software gratuit lansat pe piață care permite citirea documentelor în format PDF (Portable Document Format). Acest soft permite fixarea documentului într-o prezentare dată, pentru a conserva structura, culoarea, imaginea documentului sursă indiferent de platforma utilizată pentru lectură. Documentele PDF sunt o prezență obișnuită pe web, pot fi descărcate, se pot transmite prin email sub formă de fișier atașat iar softul Acrobat Reader este disponibil în mai multe limbi şi pentru diverse platforme (Windows, Mac, Linux, Unix). În 2003, Adobe a lansat librăria on-line Digital Media Store cu titluri ale marilor editori şi versiuni electronice ale ziarelor şi revistelor, în format PDF.[9]

OeB (Open e-Book). Formatele clasice Word, PDF, HTML (Hypertext Markup Language), XML (Extensible Markup Language) au permis la sfârşitul anilor '90 mai multor firme cu activitate editorială să își dezvolte propria aplicație de lectură. Multitudinea acestor aplicații pe piață a pus sub semnul întrebării evoluția cărții electronice şi NIST (National Institut of Standards and Technology) din Statele Unite ale Americii are inițiativa de a normaliza conținutul, structura şi prezentarea cărților electronice pornind de la un format de bază XML. Apare astfel OeB (Open e-Book). Acest format este un format deschis şi gratuit.

LIT-Microsoft Reader. Microsoft Reader este o aplicație realizată pe baza formatului OeB, lansată în 2000, şi permite lectura cărților electronice în format LIT (abreviere de la „literatura"). Este utilizat pe platforma Windows.

PRC-Mobipocket Reader. Aplicație de lectură dezvoltată în Franța, permite citirea fişierelor în format PRC (Palm Resource). Este o aplicație gratuită, disponibilă în mai multe limbi şi este compatibilă cu orice fel de calculator personal.

PDB-Palm Reader. O altă aplicație apărută pe piața cărții electronice şi care a dezvoltat propriul format PDB-Palm database.

BRF (braille). Aplicație care permite convertirea documentelor braille în format digital accesibil pentru persoanele oarbe, braillle digital.

DAISY-carte audio. Digital Audio Information System-DAISY, tehnologie digitală care permite convertirea automată a unui document digital în „voce" pentru a asigura lectura. DAISY se bazează pe formatul DTB (Digital Talking Book). DAISY s-a realizat prin definirea unor norme internaționale care au impus, standardizat, condițiile de producție, schimb,

[9] ***Ibidem***, p. 74.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

utilizare a cărţilor audiodigitale, organizarea digitizării materialului audio la scară mondială. Consorţiul internaţional însărcinat cu asigurarea transferului materialului audio în material digital a urmărit: definirea de norme pentru specificaţiile fişierelor, pornind de la cele stabilite de consorţiul W3C; conceperea de software de conversie a sunetului analog în sunet digital, gestiunea conţinutului digital rezultat; schimbul de cărţi audiodigitale între biblioteci; definirea unei legi internaţionale a dreptului de autor şi a drepturilor conexe pentru persoanele cu deficienţe vizuale; promovarea normelor DAISY la scară mondială.

Suportul pentru lectură este în principal ecranul unui calculator. Pentru a asigura mobilitatea şi un plus de ergonomie în utilizare, au apărut tabletele electronice, calculatoarele portabile de mici dimensiuni, gadgeturile, PDA - Personal Assistent. De asemenea, în ultimul deceniu se vorbeşte despre hârtia electronică şi cerneala electronică, două tehnologii care ar permite imbinarea avantajelor oferite de digital cu avantajele ergonomice oferite de un suport suplu şi flexibil asemănător hârtiei.

Tableta electronică[10] pentru lectură este un dispozitiv portabil de dimensiunea unei cărţi, cu un ecran, alb- negru sau color. Funcţionează pe bază de baterie şi în funcţie de model, poate avea modem integrat, port USB, conexiune Bluetooth şi WiFi pentru conexiune la internet pentru descărcarea de fişiere sau cărţi digitale de pe site-urile editurilor sau pentru accesarea de conţinut digital. Primele modele au apărut în 1999, în SUA, modelele Rocket e-Book şi Softbook Reader. Au urmat Gemstar eBook, Cybook (prima tabletă electronică de lectură europenaă, lansată în Franţa). Mai mulţi producători de electronice, printre care Motorola, Toshiba, Sony şi Dell, au prezentat viziunea lor asupra tabletelor electronice. Mare success al acestor tehnologii se apreciează a fi **iPad**-ul lansat de Apple în anul 2010. În condiţiile în care se estimează că Apple a vândut 13 milioane de tablete iPad, bătălia se dă pentru locul doi. Potrivit firmei de cercetare Gartner, este de aşteptat ca în 2011 să fie livrate aproximativ 55 de milioane de tablete. Majoritatea dintre ele vor fi tot iPad-uri, însă va rămâne loc şi pentru 10-15 milioane de unităţi produse de rivali. Acum, în încercarea de a doborî supremaţia Apple şi de a câştiga o cotă de piaţă, rivalii anunţă tablete ce conţin diverse elemente care nu se găsesc pe

[10] ***Ibidem***, p. 76.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

iPad, cum ar fi camere pentru videochat sau abilitatea de a lucra în noile generații de rețele de date 4G[11].

Tendința este de a integra aplicațiile de lectură în dispozitive care au și alte funcționalități precum telefoanele, agendele electronice etc., de fapt, dispozitive multifuncționale precum gadgeturile. Companiile de telefoane au fost și sunt foarte interesate de dezvoltarea unor asemenea tehnologii.[12]

Hârtia electronică este considerată a fi destinația finală a evoluțiilor tehnologiilor tabletelor electronice de lectură, adică evoluția spre un ecran subțire, flexibil ca o foaie de hârtie, transportabil, pliabil, reciclabil, cu o rezoluție sunet-imagine acceptabilă și oferind conținutul și facilitățile web-ului. Primele cercetări pe această temă sunt realizate începând cu 2001, de Massachusetts Institute of Technology - MIT. Urmează producătorii japonezi Sony, Panasonic, Canon, care cercetează utilizarea hârtiei electronice pentru conținutul științific.[13] În prezent, fără a se impune în utilizarea de masă, hârtia electronică rămâne atracția marilor târgurilor de tehnologie digitală ale ultimilor ani.

Asociat hârtiei electronice avem cerneala electronică. **eInk** sau e-cerneala este o tehnologie de producere a unei cerneli electronice inventată de compania americană E-Ink Corporation. Poate fi integrată în diverse folii folosite la producerea ecranelor electronice (displayuri), în special pentru dispozitivele numite în general tablete de lectură.

3. Aspecte juridice

Internetul este perceput ca un spațiu al libertății, un spațiu în care poți găsi documente care ar avea anumite reguli sau norme de comunicare în spațiu tradițional, documente care ar fi prea scumpe în forma originală etc. și, de asemenea, poate fi și un spațiu al „dezvăluirilor". Această percepție de libertate se datorează în primul rând aspectelor tehnologice și informatice ale rețelei,

---

[11] Bogdan Mihai, ***Tablete în urmărirea iPad-ului la Consumer Electronics Show*** [on-line] Radio România Actualități, 9 ian. 2011. Disponibil pe Internet: http://www.romania-actualitati.ro/tablete_in_urmarirea_ipad_ului_la_consumer_electronics_show-23976 - accesat 19 aprilie 2011.

[12] A se vedea evoluția modelelor și facilităților oferite de Nokia, Motorola, Siemens, Sony Ericsson.

[13] Dosar fr. Bruno Rives, ***Papier électronique, les premières plates-formes japonaises*** [on-line]. 17 mar. 2009. Disponibil pe Internet: http://papierelectronique.blogspot.com/2009/03/papier-electronique-les-premieres.html - accesat 23 aprilie 2011.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

dimensionarea ei la scară mondială, apoi varietăţii conţinutului, interactivităţii, o altă relaţionare spaţiu-timp. Diversificarea formelor de prezentare şi comunicare a unui conţinut digital, bulversarea canalului informaţional autor-utilizator final au făcut ca aspectele juridice, etice şi morale care însoţesc informaţia să fie greu de controlat şi de respectat în mediul internet. Inexistenţa, ignorarea, nerespectarea în totalitate a normelor juridice privind drepturile de autor, drepturile de difuzare şi drepturile conexe constituie una din petele întunecate ale Internetului.

Pe de altă parte, aspectele juridice, care sunt de cele mai multe ori o extensie a normelor valabile în contextul tradiţional de editare şi publicare se dovedesc a fi reale bariere în difuzarea şi comunicarea resurselor informaţionale. Sunt probleme deosebit de complexe. De exemplu, legislaţia naţională nu poate avea valabilitate asupra mediului internet, care este transnaţional. Normele naţionale pot fi uşor eludate publicând pe alte site-uri, iar un control tehnic devine o formă de cenzură în Internet.

4. Aspecte economice

Modelul economic care permite realizarea cărţilor electronice este ariat în funcţie de obiectivele avute în vedere pentru difuzarea unui asemenea conţinut informaţional, precum şi de tehnologiile implicate. Se disting: un model economic comercial, al editorilor care privesc cartea digitală ca un produs comercial destinat vânzării şi aducător de profit; un model economic de distribuire, diseminare a unui conţinut de cercetare, ca o componentă a valorificării cercetării şi prin urmare nu primează profitul adus de acest produs informaţional; un model economic cultural care presupune utilizarea cărţilor digitale într-un demers cultural, educaţional sau artistic şi realizarea lor se face de cele mai multe ori prin sponsorizare sau subvenţie.

În realizarea şi valorificarea cărţilor electronice ca produse comerciale, din evoluţia pieţii cărţii, din activitatea editorilor şi producătorilor de orice fel, se remarcă mai multe situaţii: evoluţia independentă a cărţii electronice faţă de acelaşi conţinut difuzat pe un suport tradiţional; complementaritatea cărţii electronice şi a cărţii tipărite sau tendinţa de substituţie a cărţii electronice faţă de varianta tipărită. Avantajele hypertextualităţii, ale căutării în text, alte facilităţi de lectură determină o preferinţă pentru cartea electronică.

5. Aspecte socio-culturale

Este vizibil că se poate vorbi de un public al documentului digital, al cărţilor digitale; un public care a asimilat mediul digital ca un mediu de lucru,

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)

un mediu de formare profesională, de informare-documentare sau de loisir. Mediul digital, privit ca un nou context informațional și de comunicare modifică modele sociale, culturale, psihologice tradiționale.

O altă relaționare spațiu-timp, alte modalități de utilizare a resurselor informaționale, noi tehnologii implicate etc., toate acestea duc la un nou comportament informațional, la o nouă cultură sau, cel puțin, la o nouă formă de manifestare a culturii tradiționale consacrate, în toate aspectele ei.

Cartea electronică reprezintă un produs informațional modern cu multiple facilități de lectură atât pentru activitățile de loisir, cât și pentru cele profesionale și științifice. Dematerializarea textului, independența acestuia față de suportul său face ca documentul digital numit „*carte electronică*" care are o structură generică clar definită, cu un conținut digital înghețat, care nu mai poate fi modificat și care poate fi accesat prin aplicația informatică asociată, să gliseze spre documentul digital dinamic care permite intervenția utilizatorului în selecția conținutului digital, modificarea, eliminări de text, compilații. Bibliotecile și editurile devin astfel furnizoare de conținut digital sub diferite forme, de la cartea electronică consacrată la articolul dintr-o publicație sau înregistrarea dintr-o bază de date.

BDD-A19454 © 2011 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:12 UTC)